

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi pol. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise, naročnino in oznanila prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1881.

Tečaj XXI.

Ponavljavna šola.

Nekdaj in sedaj.

(Pri občnem zboru slov. učit. društva dne 22. sept. govoril J. Levičnik.)

Uže dalj časa nameraval sem, spregovoriti ob vslednji priliki o tem, menim, jako potrebnih besed. Naj se ne obotavljam dalje, akoravno ne vem, kaki odmev najdejo besede moje v srcih častitih gg. učiteljskih sobratov. Razsodbo naj bode izrekel svet, tisti svet, ki se skerbno briga za naše šolstvo, t. j. za njegov in vsega našega národa duševni napredek in blagor.

O dóbi stare šole, kakor marsikdo rad reče, trajala je, kakor je znano, dolžnost, obiskovati ponavljavno šolo za mladino obojega spola od 12. do skončanega 16. leta. Skoz štiri leta ponavljala je ona tedaj to, kar se je priučila v vsakdanji (delavniški) šoli, in če ne družega, glavni uki: veroznanstvo, branje, pisanje in računstvo ostali so ji lahko v dobrem spominu. Podučevalo se je skoz celo šolsko leto ob nedeljah, in sicer po razmerah krajnih ali dopoludan, ali popoldan, ali pa tudi dopoludan in popoldan. Nedelja, kot dan Gospodov, za tako zvana služna dela ni; — mladina pride tako ali tako k cerkvi, in opravila je nekdanj ob enem tudi ponavljavni nauk; — ob delavnikih pa je mogla zverševati nemotjena svoja domača dela in opravila. — Za učitelja je bilo, ako je bil tudi organist, tak dan sicer dela in truda dovolj; zato je pa imel skoz vse šolsko leto v četrtek prostó, ter je mogel ta dan zverševati pisarije in vravnávati svoje privatne zadeve. — Ozrimo se zdaj v novi čas!

Ponavljavna šola prestavljena je namest nedelje na četrtek; — podučuje se le skoz pol leta, — in sicer mladina od 12. do spolnjenega 14. leta. Da brezskerbna in kratkovidna mladost tako zgodaj že rada šoli zakliče: „Z Bogom!“ kdo tega ne ve? Vprašanje — jako tehtno

vprašanje pa je: Komu je z vsem tem vstreženo? Komu to koristi? Morda učitelju? Morda mladini? Morda starišem? — Išimo si odgovora!

Učitelj, ako je ob enem organist, pri sedanji vravnavi ponavljavne šole skoz vse dolgo prvo polletje, razun Božičnih počitnic in pár pustnih dni, nima prostega dneva, niti oddiha. V četrtek namreč ima ponavljavno šolo; v nedeljo veže ga orgljanje na dom. In če tudi ni organist, katera zlasti zunanja opravila hoče in more izveršiti na ta dan? Morda kje pri kaki uradnji? Ali morda nakupovati si v bližnem ali celo oddaljenem kraju potrebnih stvari za dom? — Gospodje uradniki imajo ob nedeljah sami radi mir in oddih; — pogostno jih tudi na taki dan ni doma; in če tudi so: ne radi se vkvarjajo sè službenimi opravili, kar imajo popolnoma prav! — In če ima učitelj zlasti v oddaljenih krajih kupovati potrebnih stvari: gotovo ni za to nedelja pristojen dan.

Pa je za mladino taki dan, četrtek namreč, za ponavljavni poduk morda bolj pripraven, kot nedelja? Za Boga! kako? Otroke od 12. leta naprej potrebujejo že stariši med tednom zelo doma, naj si bo že za to ali uno delo in opravilo; — bodo li ravno v četrtek ob določenem času položili radi svoja dela iz rok, osnažili se, ter ukaželjni in zbranega duha hiteli proti šoli! Kdo bo nek kaj tacega pričakoval? In ob nedeljah popoludan ob poletnem času, ker šole ni, kaj naj mladina takrat počne? Se ve: gre naj v cerkev! Dobro, — samo — če gre! Vaditi otroke v potepanji in še marsikakih družih in hujših napakah ni nobene prilike boljše, — zlasti ako imajo taisti zanikerne stariše, — kakor če so v nedeljo popolnoma prosti. Zraven tega pa pol leta mladina ne ponavlja šolskih ukov; doma redko kdo kaj piše ali bere; in ko pridejo otroci zopet v šolo, vidi se, kako jim zginja vse to iz spomina, kar so se skoz dolga leta naučili v vsakdanji šoli. In s končanim 14. letom odpustiti otroke že od šolanja, kolika nespamet! Preden pridejo v leta, da bi djansko to rabili, kar so morebiti z velikim trudom naučili se v šoli, izkadilo se je do malega že vse. Dobičke, katere imajo otroci in tudi stariši od sedanje ponavljavne šole, naj prešteje kdo drugi, — moja malenkost ne vidi prav nobenega.

Ker ima „Slovensko učiteljsko društvo“ poseben namen, delovati za resničen napredek našega šolstva, želel sem ravno o priliki njegovega glavnega letnega zborovanja pokazati, — bi djal: na veliko in hudo šolsko rano naših dni, namreč na jako slabo vravno sedanje ponavljavne šole. Za sklep naj bo toraj zapisan sovèt, naj se potem že vresniči, ali ne: „Prej ko se povernemo k nekdanji nedeljski, kakor ponavljavni šoli nazaj, in se nje čas odloči zopet od 12. do spolnjenega 16. leta, bolje bode“. V to naj delajo vsi, ki so postavljeni na kermilo našega šolstva, in katerim je kaj mar za napredek mladine in omiko národa.